

**ЗАЛЮБОВСЬКИЙ
ІЛЛЯ ІВАНОВИЧ
(15.06.1929–21.02.2013)**

Ілля Іванович Залюбовський народився 15 червня 1929 року у Полтавській області. Понад 60 років його доля була нерозривно пов'язана із Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна і 46 років — із університетською наукою. В університеті Ілля Іванович пройшов славетний шлях від студента ядерного відділення фізико-математичного факультету до першого проректора з наукової роботи. Розпочавши у 1952 році під керівництвом академіка А.К. Вальтера свою наукову діяльність, яку поєднував із навчанням в аспірантурі та викладанням, І.І. Залюбовський швидко став одним із представників зіркової плеяди видатних вчених, які прославили університет і місто Харків на весь світ.

У 1963–1965 роках І.І. Залюбовський очолював групу вчених, які займалися науковою роботою і підготовкою спеціалістів вищої кваліфікації в Атомному центрі Арабської Республіки Єгипет. У 1966 році захистив докторську дисертацію, з 1967 року — професор. У 1968 році брав участь у наукових дослідженнях та читав лекції в Манчестерській (раніше Резерфордівській) лабораторії в Англії. З 1965 року очолює кафедру експериментальної ядерної фізики, а з 1967 року — проректор з наукової роботи університету.

Під керівництвом Іллі Івановича у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна створено потужну експериментальну базу для

розв'язання фундаментальних задач ядерної фізики, радіаційної фізики твердого тіла, радіаційного матеріалознавства, біофізики та медичної фізики, радіаційних випробувань та технологій, а також мікроаналізу речовини.

За його ініціативи стали інтенсивно розвиватися експериментальні методи дослідження взаємодії космічних променів з атмосферою і магнітосферою Землі. Ще на початку цих досліджень внаслідок серії прецизійних експериментів, проведених під керівництвом І.І. Залюбовського, було відкрито нове фізичне явище — ефект радіовипромінювання широких атмосферних злив космічних променів, а потім детально досліджено механізм його виникнення. Ці роботи в 1971 році відзначено Державною премією УРСР у галузі науки і техніки. Цикл робіт із комплексного дослідження атомних ядер і процесів взаємодії частинок, ядер та випромінювання різної енергії з речовиною в 1994 році було відзначено премією імені Ярослава Мудрого.

Багато зусиль І.І. Залюбовський докладав удосконаленню організації наукових досліджень. Сьогодні створені з ініціативи Іллі Івановича структурні підрозділи, які очолюють підготовлені ним висококваліфіковані спеціалісти, продовжують раніше розпочаті дослідження у співробітництві з установами Національної академії наук та Національного космічного агентства України, провідними науковими ядерно-фізичними центрами інших країн. І.І. Залюбовському належить значна заслуга в організації та розвитку фізико-технічного факультету Харківського державного університету, першим деканом якого він був.

Серед опублікованих І.І. Залюбовським наукових робіт, загальна кількість яких перевищує 400, є 5 монографій, підручник «Ядерна фізика» і єдиний в Україні навчальний посібник «Ядерна спектроскопія» для студентів університетів. Четверте видання підручника «Ядерна фізика» було удостоєно в 1993 р. Державної премії України.

І.І. Залюбовський заснував власну наукову школу, виховав сотні висококваліфікованих спеціалістів. Серед його учнів — 8 докторів та близько 40 кандидатів наук.

Багато сил і енергії Ілля Іванович віддавав науково-організаторській та громадській роботі.

Ілля Іванович був членом комітету з Державних премій України, повноважним представником Уряду України в Об'єднаному інституті ядерних досліджень та віце-президентом Українського фізичного товариства, головою Ради проректорів з наукової роботи Міністерства освіти і науки України, головою Науково-експертної ради за фаховим напрямком «Фізика» відділення з питань науки Науково-методичної ради МОН України, головою фахової Ради з ліцензування та акредитації вищих закладів освіти України за природничими науками, членом наукових рад НАН України з ядерної фізики та фізики високих енергій, головою спеціалізованої ради із захисту докторських та

кандидатських дисертацій в галузі фізики ядра та елементарних частинок, фізики та хімії плазми, головним редактором журналу «Ядра, частинки, поля», членом редколегії «Українського фізичного журналу».

Ілля Іванович Залюбовський — повний кавалер ордена «За заслуги», двічі лауреат державної премії України, нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, відзначений багатьма почесними державними відзнаками.

Пам'ять про Іллю Івановича Залюбовського — видатного вченого та громадянина, мудрого вчителя і вихователя наукової зміни, людину щирої та широкої душі назавжди збережеться в серцях тих, хто працював і спілкувався з ним.

Президія Національної академії наук України висловлює глибоке співчуття рідним, близьким та колективу І.І. Залюбовського.